

گشتیک بـ ناو چیرکی جیها نیدا ... ئـردمان ءـ بدو

خوئندنوویک بـ کتـبی " خوئنیک لـ واتی پیاو بچکـلـکاندا " ئازاد بـرزنجی

کورتـ چیرک یـکـکـ لـ ژانرـ جوان و جـذبـخشـکانی ئـدبـ، زـربـی گـلانی جیهان، خاوی نی فـرهـنگـکی ئـجگار دـوـمـندن لـ بواری کورتـی چیرکدا، بگرـ دـتوانم بـم هیچ گـلـک بـ بـ کورتـ چیرک نابـت، چونکـ ئـمـ رـژانـ هـر یـکـمان خاوی نی کـمـمـک چیرکـین کـ لـ ژیانی رـژانـماندا بـسـرماندا دـت. ئـدیبان و نووسـرانی جیهانیش، لـم بواریـدا داهـنانی ئـجگار جوان و نایابیان لـ بواری شـوازی نووسینی کورتـ چیرکـدا کردوو، بـتایبـتی ئـدیبانی فـرـنسی و روسی.

هـمیشـ هاوـی هـژام ئازاد بـرزنجی، دـستـنـگینی دـنوـنـت و کاروبـرهـمی جوان پـشـکـشی خوئـنـرانی کورد دـکات، ئـمجارـیان کارکـی باشیکردوو، کـ دـستی بردوو بـ ژانرکـی گرنگی ئـدبیات کـ ئـویش " کورتـ چیرکـ". کتـبی " خوئنیک لـ واتی پیاو بچکـلـکاندا ". سوپاسی دـکـم کـ هـمیشـ منی لـ یادـو ئـمجارـشیان ئـم کتـبـ جوانـی خـی پـشـکـش کردم. ئـم کتـبـ پیاوـیـکی خـرایـ بـناو باخ و بـستانی کورتـ چیرکـی جیهانیدا. هـروـها گوزـرکـی خـرایـ بـناو نووسـرانی هـموو کیشوـرکـانی جیهاندا هـر لـ ئـوروپاو بـ ئاسیا و پاشانیش بـ ئـمریکای لاتین.

ئـزمونی جیهان

لـ ناو کتـبـبخانـی ئـمانیدا زـرجار لـمـجـر کتـبـبانـم بـرچاو کـوتوو، کـ کـمـمـک کورتـ چیرکـی نووسـرانی جیهان لـ کتـبـکـدا کـکراوـتـو، بـمـام لـناو کتـبـبخانـی کوردیدا کـمتر چاوم بـمـجـر کتـبـبانـ کـوتوو، ئـمـی کاک ئازاد کارکـی باشـ، چونکـ ئـمـ ئاشنا دـکات، بـ ئـزمونی نووسـرانی جیهان لـ بواری کورتـ چیرکـدا. ئـم کتـبـ قـبارـم ناوـند و لـ ۳۰۰ لاپــ پـکـدـت، بـرهـمی ۲۷ نووسـری جیهانـی و هـریـکـشیان خـی واتی و کیشوـرکـی. سـرـتـای چیرکـکان بـ نووسـر بـناوبانگی فـرـنسی جیهان گـیو مـباسان دـستـدکات ئـویش کورتـ چیرکـی " تـنـیایـ ". کـتا چیرکـیش " بوکـ" هی نووسـری ناوداری روسی و جیهان ئـنتـن چـخـفـ.

دیار چ گیو مباسان ، چ چیخف هردووکیان ب ئوستازی کورت چیرک داد نرن و ل سار د سستی ئم دووان کورت چیرک گشای سندن و ل چیرک و رمان خی جیا کردو، گورترین داه نانیسان ل کنیکی نووسیندا کرد، بتایب تی دانانی رگزی "کتوپ".
خاکی باشی ئم کتیب ئو، نووسر ه ویداو کورت یک ل ژبانی شخی و ئد بی ئو نووسران باس بکات، ک کورت چیرک کانیا نووسیو، ئم کورت ناساندنش ب خو ندر گنگ.

ک م م ک چیرکی سرنج راکش

نووسر توانیوی تی ک م م ک کورت چیرکی جوان و سرنج راکش ل م کتیب دا ک بکاتو، بشکی زریان مایی سرنج و ت امان. ب نمون کورت چیرکی ت نیایی مباسان. (ل سای ۱۸۵۰ ل دایک بوو ل سای ۱۸۹۳ ک چی دواپی کردوو.) ئو ب ی ک ل نووسر مزن کانی س دای نزی فرانسو داد نرت. کورت چیرکی ت نیایی، هر ب ناو کیدا دیار "ت نیایی" د بت ناو م کی سر کی چیرک ک.

چیرک کی تر ک بلام و جوان و سرنج راکش بوو، کورت چیرکی "سیمای غ مگنم" ک ل نووسینی نووسری ناوداری ئ مانی هاینریش ب (ل سای ۱۹۱۷ ل دایک بوو و سای ۱۹۸۵ ک چی دواپی کردوو و سای ۱۹۷۲ خ لاتی ن ب و رگرتوو.) هرچ ند نووسر ب ه نووسیوی تی سای ۱۹۵۸ ک چی دواپی کردوو، ل کات کدا سای ۱۹۷۲ خ لاتی ن ب و رگرتوو. کورت چیرکی سیمای غ مگنم، باسی ک برایک دکات، کاتک سیمای پ ک نیناویید، پلیس د سگیری دکات، دواتریش کاتک سیمای غ مگنم، دوو بار د سگیری د کرتو. نووسر ل رگزی ئم کورت چیرک خ یا ی و، ر خدی توند ئ استی حکومتی فاشیست و دیکتاتور کان دکات، ک ب نا و او ب هیچ تاوانک، خ کی د سگیری د کن.

کورت چیرک کی تر ک مایی سرنج بوو، کورت چیرکی " ی ک مین سوا" ل نووسینی نووسری ئ مریکی ولیم مارچ . (ئم نووسر ل سای ۱۸۹۳ ل دایک بوو و ل سای ۱۹۵۴ دا ک چی دواپی کردوو.) هرچ ند ئم نووسر ل لای من تاز بوو، پ شتر هیچ بره م کیم ن خوند و، ب مام ئم کورت چیرک ز جوان، تیدا "کرام تی مر ف" د بت کرکی سر کی، ل ه مانکاتیشدا دژی دیاردی سوا کردنیش د و ست و. نووسر ل م کورت چیرک دا باسی پیاو کی ه ژار دکات، ب ه ی ن بوونی و د ی و سوا بکات، ب مام پاشان ک ب ی ک مجار ل ژبانی سوا دکات، ه ست ب شرم زاری و پشیمانی دکات. ل ک تایی چیرک ک دا د ت:

هیچ شته کمان له ژياندا شک نه ده برد، ته زقا ټک ټا به و نه بهت، نه ستا نه ویشم له د ست چوو، ه ست ده کم، زه ر ه رزان فر شتم، ل ۵۰. کورته چیر کی "خ ونه ک له واته پیاو بچکه له کاند"، که به ته ناو نیشانی کته به ک ش، له نووسینی نووسه ری ژاپه نی موشانه که جی سانیتزو (له سا ۱۸۸۵ له دایک بوو و سا ۱۹۷۶ که چی دوا یی کردوو). نه م کورته چیر که سیمایه کی خ یای په وو یه، باسی پیاو که ده کات ده چته واته ته که وه که ه موو شته کانی ع کسه، به نموونه " که یه که که نه خ ش ده که و ته ه موو به ز بیان په دا ده ته وه، به مام که س په خ ش نیی چاک به ته وه. ه رو ه ها به رزترین شاخیش له م واته ته دا نرمترینیانه، چونکه خه کی له بهر لووتبه رزی و خ به زلزانینه که ی، قیان له شاخی بهر ز ده به ته وه. له م واته ته دا وا باو ه ریه که هیچو پوچی خ ی بخاته وو، خ نه گره یه که کیش ه ویدا به که زیر کی خ ی پیشان بدات، نه وا به به شرمی و ح ز به خ نواندن تاوانبار ده که ل ۷۴

تا ا ده یه که نه ستاش ه ند که خو و و شته نه م واته ش به مش وو یه. نه م چیر که له رووی نو سینیش وه، جوانه، چونکه له که تاییدا نه و پیاو خ ون ده بینته، واته چیر که که خ ونه. نه م ش ته کنیکه کی جوانه که نووسه ر له که تاییدا پشته بهر گره زی کتوپه به ستوو، نه م ش ج ته زیاتری به خو نه ر به خشیو.

نووسه ری ناسرا و نه ناسراو

خا که گرنگی تری نه م کته به نه وو یه، نووسه ر ه ویداو که م م م نووسه ری جیهان که بکا ته وه، ه ند کیان نووسه ری ناسراو و ناودارن له جیهاندا وه کو "م باسان، چیخه ف، مارکیز، هاینریش به، به رخیس" که م م م کی تر، له په نا نه م نووسه ر ناسراوانه شدا، که م م م که نووسه ری نه ناسراوی ته دایه، یان ده توانین به ین لای نه م نه ناسراون. نه م ش کار که باش، چونکه نووسه ر نه م به کاروبه ره می که م م م که نووسه ری نه ناسراوی جیهان ناشنا کردوو.

ته کنیکی جیاوازی نووسین

له رووی ته کنیکیش وه کورته چیر که کان جیاوازن، هه نووسه ر و ته کنیکی خ ی به کاره نه و. له رووی در ته و کورتیش وه جیاوازی هه یه. به نموونه "سیلستینا" کورترین چیر کی ناو کته به که یه نه م کورته چیر که له نووسینی نووسه ری ناسراوی م کسیکی کار له فانتیس" (له سا ۱۹۲۸ له دایک بوو و سا ۲۰۱۲ که چی دوا یی کردوو). چیر که که ش ته نه یه که لاپه یه، باسی شوی بوکه نی که که ده کات. در ته ترین چیر کیش هه ر باسی بوکه یه، چیر کی "بوکه" نزیکه ی ۳۰

لاپښتني و ل ۶ چا تر پکها توو، ل نووسینی نووسری ناوداری
روسیا و جیهان " ننتن چیخ ف" (ل سا ی ۱۸۶۰ ل دایک بوو و سا ی
۱۹۰۴ کچی دوا یی کردوو.)

چند سرنجک

بدنیای و ن م کتبی کاک ئازاد ی کک ل کتبی جوانی کانی،
بام ل گ ل و شدا ه ن د ک سرنج و ت بینیم ه بوو. ی ک کیش ل و
سرنجان م، بشکی زری ن م چیر کانی خام ی نووسرانی ن امریکای
لاتین و ن امریکای باکوورن، بتایب تی م کسکی بشی زری ن م
کتبی یان داگیر کردوو، پاش ن و انیش نووسرانی ن امریکی دن. ل
ن وروپاشدا زیاتر نووسرانی ن مانین. ل ت و او ی کیشو ری
ناسیاشدا، تنها ک م ک نووسری ژاپنی ت دای، ل کاکا کدا ل
کیشو ری ناسیادا، ق م ز ر جوان ه ی. باشتربو نووسر
ه ویدا بای، گو بژک ل ت و او ی نووسرانی جیهان بت و ه موو
کیشو ر کانی جیهان بگر ت و، ب نمون ه یچ نووسر کی ن فریقی و
ر بی و ن رانی تدا نی، ل کاکا تدا ن د بیاتی ر بی، ک م ک
نووسری ز ر م زنیان ل م ژانر دا ه ی ل پش ه مویان و " ن جیب
م حفوز، یوسف ئیدریس، ئحسان ع بدولقدوس، هتد " ل ن رانیش
ه مانش و نووسری ز ر باشیان ل م ژانر دا ه ی ل پش
ه مویان " سادق هیدایت " پاراد کس ل و دای، بشکی زری ن و
چیر کانی، نووسر ل زمانی فارسی و و ریگ و او، کچی ل بیری
چوو نووسر کی ن رانی بختا ناو کتبی ک ی و.

خاک کی تریش پ یو ندی ب س رچاو ی چیر ک کانی و ی، نووسر راست
س رچاو ی ه ن د ک ل چیر ک کانی نووسیو، بام بشکی تریان
س رچاو ی ن نووسیو، باشتربو نووسر ناوی س رچاو ی ب ه موو
چیر ک کان بنووسیبا ی.

دوا قس

بدنیای و ن م کتبی کاک ئازاد، پیاس ی کی جوانی ب ناو باخی
ن د بیاتی جیهاندا، ل ر گ ی ک م ک کورت چیر ک ک و، ناشنای
کولتووری گ لانی جیهان د بین. بوونی ن مجر کتبیان ز ر گرنگ ب
خو ندی کوردی، ب ن و ی ناشنای تی ل گ ن ن زمونی گ لان ل بواری
چیر کنووسیندا بکات، ل ه مانکاتیشدا ناشنای تی ل گ ن کولتووری
جیهاندا بکات.

ل ر دا ج گ ی خ ی تی، د ستخشی ل برای ه ژامان کاک ئازاد بک ی،
هیوای کاری جوانتر و باشتری ب د خوازین.

نردبان ع بدو

ٲازاد بـرزنجى. خـونـگ لـ وـا تى ٲياو ٲـكـلـ كـا نـدا ، هـٲـزارد لـ
چيرـكى جـيها نـى . چا ٲى سـهـمـ. چا ٲـخـا نـى سـردـمـ. سـلـمـانى. ٢٠٢٠